
Achtergronden bij de faillissementsstijgingen

2019

**Faillissementsstijging een
gevolg van conjunctuurslapte?**

GRAYDON
open in business

Overname en gebruik van dit onderzoek wordt aangemoedigd bronvermelding "Graydon Belgium". Deze brochure is louter ter informatie opgesteld. De gegevens zijn ontwikkeld en verwerkt op basis van de Graydon-data. Uitgever, informatieverstrekker noch auteurs kunnen aansprakelijk gesteld worden voor mogelijke onnauwkeurigheden. De uiteindelijke interpretatie van de gegevens is voor rekening van de lezer.

Gelieve als bron 'Graydon Belgium' te vermelden

Graydon Belgium nv
Uitbreidingstraat 84-b1
2600 Berchem

Contact: Gerd De Smyter - Corporate Communications
Tel.: 0474 49 00 69
www.graydon.be

Inhoudsopgave

<i>It's NOT the economy, stupid!</i>	4
Een stortvloed aan faillissementen...	5
Stijging is niet het gevolg van de toevloed aan nieuwe ondernemingen	7
Waarnemingen m.b.t. het in voege treden van boek XX	10
Evolutie bij vzw's, ivzw's en stichtingen	10
Evolutie bij de vrije beroepen	14
Waarnemingen m.b.t. het in voege treden van de wet op spookbedrijven	17
Evoluties van de gerechtelijke ontbindingen op federaal en regionaal niveau.....	18
Evoluties van de gerechtelijke ontbindingen op niveau van het arrondissement	19
1. Waalse arrondissementen.....	19
2. Arrondissement Brussel (inclusief Halle-Vilvoorde)	20
3. Vlaamse arrondissementen.....	20
Brussel uitgelicht.....	21
Voorlopige conclusies	23
Over Graydon	23

It's NOT the economy, stupid!

In tegenstelling tot de beweging die we in de buurlanden waarnemen nemen we binnen België een duidelijke stijging van het aantal faillissementen waar. België in een soort mini-crisis? België als voorloper in de evolutie naar een wereldwijde recessie? Ongetwijfeld kan ons land in kleine dingen groots zijn, maar toch...

Natuurlijk denken we onmiddellijk dat een stijging van het aantal faillissementen het gevolg is van een verslappende conjunctuur. Geloven we dat, dan roept men morgenochtend al vanuit de verschillende belangenorganisaties naar extra steunmaatregelen, verlangt men nieuwe acties van een overheid, al dan niet in lopende zaken....of reageert de overheid zelf panisch en voorbarig?

De stijging van het aantal faillissementen die we nu waarnemen heeft -wellicht voor het eerst- niets te maken met conjuncturele evoluties. Noch is er een evenredig verband met gewoonweg het stijgende aantal ondernemingen: het is dus niet waar dat er meer faillissementen zijn gewoon omdat er veel nieuwe ondernemingen worden opgericht. Sterker zelfs: de huidige tendens toont dat de wetgever goed werk heeft geleverd: it's not the economy, stupid: it's the law!

Binnen deze Graydon studie tonen we aan dat de huidige stijging bijna volledig te verklaren valt vanuit een aantal wetswijzigingen die de afgelopen jaren in werking zijn getreden: de nieuwe wet voor vennootschappen en verenigingen per 1 mei 2019, maar vooral de insolventiewet (boek XX) van 1 mei 2018 én de wet op spookbedrijven van 12 juni 2017. Komt daarbij de duidelijke inspanningen vanuit enkele rechtbanken om paal en perk te stellen aan bepaalde vormen van fraude.

In hoofdzaak zijn er nu meer faillissementen omdat sinds afgelopen jaar vzw's en advocaten failliet kunnen gaan en vroeger niet. Ongetwijfeld een goede zaak.

Uiteraard is het faillissement voor de betrokkene een alles behalve fijne gebeurtenis. Het soort gebeurtenis dat je niemand toewenst. Het is het einde van een vaak lang en onbarmhartig gevecht naar overleven...

Maar bovenal: het is een eindpunt. De tijd waar het faillissement rechtstreeks naar de schandpaal leidde, ligt ver achter ons. De moderne insolventiewetgeving voorziet mogelijkheden waarbij de falende ondernemer die ter goede trouw is de bladzijde kan omslaan, rustig kan bezinnen, rouwen zelfs, om dan te kijken hoe hij of zij –de lessen toepassend die als mokerslagen op hem of haar zijn ingebeukt- opnieuw en beter zijn of haar droom kan verwezenlijken. Hoe hard het faillissement ook aanvoelt op het moment zelf: de moderne insolventiewetten hebben al menig hartfalen vermeden...

Niet elke advocaat rijdt met een Rolls, niet elke vzw ontvangt subsidies als manna uit de hemel. Er zijn ook advocaten of architecten die zwarte sneeuw zien, die niet meer weten waar kruipen voor de schuldenberg die voor hen opdoemt. Idem trouwens voor de bestuurders van sommige vzw's die de zenuwinzinking nabij zijn. Ook die krijgen voortaan eindelijk de kans om failliet te gaan, of als ze nog uitzicht hebben op redding zich te beroepen op de WCO. Ook zij kunnen vanaf nu paal en perk stellen aan de volgende uitbraak van maagzweren of erger. Een goede zaak dus.

Eric Van den Broele,
Senior Manager Research & Development Graydon

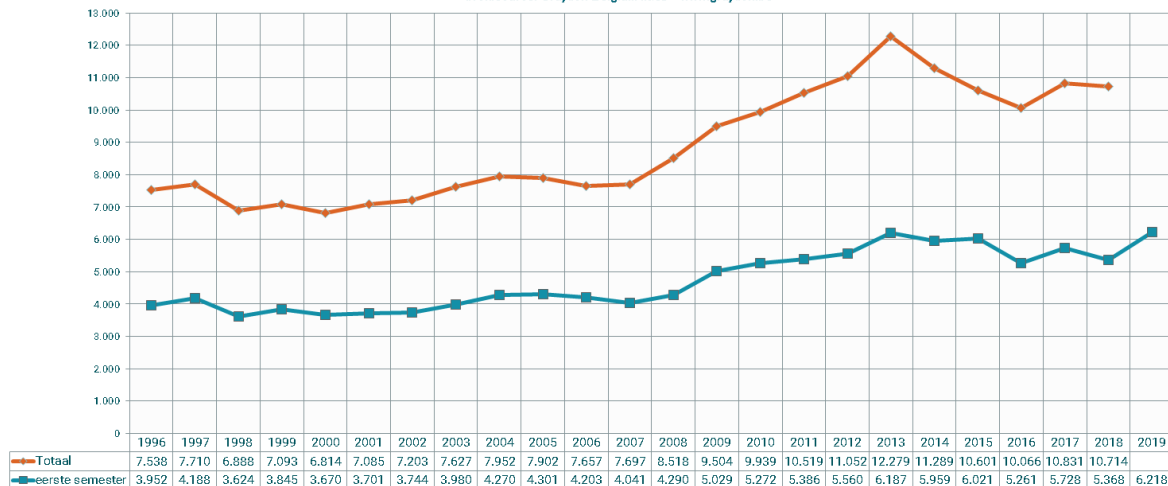
Een stortvloed aan faillissementen...

Het eerste semester 2019 laat zich kenmerken door een **duidelijke stijging van het aantal faillissementen**. Nooit eerder gingen er gedurende een eerste semester meer bedrijven over de kop dan het afgelopen halfjaar.

- Na de crisispieken die nog duidelijk in de eerste jaarhelft van het jaar 2015 voelbaar waren, daalde het aantal faillissementen op federaal niveau tijdens het eerste semester naar 5.261 cases in 2016, om daarna opnieuw te stijgen naar 5.728 cases in 2017 en ietwat te dalen met 5.368 cases in 2018.
- Met betrekking tot het eerste semester van dit jaar noteert Graydon een forse stijging naar 6.218 gevallen: een toename met maar liefst 15,83% en het zwaarst wegende eerste semester ooit.
- Indien er in 2017 en 2018 sprake was van stijgingen van faillissementsaantallen, dan concentreerde die stijging zich bijna volledig binnen de rechtsbevoegdheid van de Brusselse rechtbanken. In de eerste jaarhelften steeg het aantal faillissementen er van 949 in 2016 naar 1.323 in 2017 en 1.519 in 2018. Het eerste semester 2019 is er weer een stijging naar 1.645 faillissementsuitspraken.

GRAYDON
open in business

Evolutie faillissementen op jaarbasis en voor de periode: eerste semester
Évolution des faillites sur base annuelle et pour la période: premier semestre
bron/source: Graydon Belgium nv/sa www.graydon.be

De oorzaak wordt gezocht in de dalende conjunctuur die zich sinds eind vorig jaar zou hebben ingezet, maar dat is een te snelle en misschien te gemakkelijke conclusie. Niet de economie maar vooral de veranderende wetgeving ligt aan deze cijfers ten grondslag. De duidelijk stijgende tendens binnen het faillissementenlandschap kent een **meerdere verklaring** die echter (nog) niet kan toegewezen worden aan een verzwakkende conjunctuur.¹

Vooreerst zijn er **twee wetten**, die respectievelijk op 12 juni 2017 en 1 mei 2018 in voege zijn getreden. De laatste is aantoonbaar verantwoordelijk voor 47% van de toename, terwijl de eerste wet grotendeels de rest van de toename voor zijn rekening neemt.

- Per **12 juni 2017 trad de 'wet op spookbedrijven'**² in werking. Aan de hand van de cijfers constateren we dat vanaf september 2017 slechts enkele rechtbanken (in het bijzonder Luik) hier aandacht aan besteedden. Graydon stelde er een substantiële toename van het aantal ontbindingen vast. Deze aandacht verspreidde zich geleidelijk aan ook over de andere rechtbanken van het land³. Interessant hierbij is een duidelijke stijging

¹ De invloed van een duidelijk neerwaarts gerichte conjunctuur wordt pas na verloop van tijd -met een minimum van zes maanden na de eerste vaststellingen van een duidelijk neerwaartse trend en zo ver zijn we (nog) niet- ook merkbaar in de faillissementscijfers. Faillissementscijfers zijn dus -in tegenstelling tot bijvoorbeeld betaalgedrag- geen conjunctuurvoorspeller maar eerder conjunctuurbevestigend.

² Officieel: 'Wet tot wijziging van diverse wetten met het oog op de aanvulling van de gerechtelijke ontbindingsprocedure van vennootschappen'. De wet houdt een uitbreiding van de procedure voor gerechtelijke ontbinding van vennootschappen in mét sterke uitbreiding van de cases waarin de ontbinding kan worden uitgesproken. Het is aan de kamers voor ondernemingsonderzoek om de ontbinding te vorderen. Zo kan de ontbinding van een bedrijf al worden gevorderd van zodra een bedrijf geen jaarrekening indient binnen de 7 maanden na afsluitdatum. Bovendien kan er ontbonden worden indien de bestuurders niet kunnen bewijzen over fundamentele beheersvaardigheden te beschikken. Verder kan het Openbaar Ministerie de ontbinding vorderen daar waar het netto-actief onder het minimumkapitaal is gedaald.

³ Lees hierover meer in het blad In Foro, 16de jaargang, nr. 59 p.26 en verder.

van het aantal ondernemingen (801 cases of 262 cases méér (+48,6%)) waarvan de activiteit 'onbekend'⁴ is. Bovendien blijkt dat het hieraan gekoppelde opsporingsbeleid in sommige gevallen leidt tot het faillissement.

- Bij de **invoering van het boek XX per 1 mei 2018** is een nieuw ondernemingsbegrip in werking getreden wat zorgt voor een nieuwe populatie ondernemingen die failliet kan gaan⁵. Elke organisatie die onder het begrip onderneming valt kan zich voortaan beroepen op of kan vallen onder de insolventiewet. Sinds die datum kunnen bijvoorbeeld Vzw's maar ook Vrije beroepen zoals advocaten, dokters of architecten van de insolventiewetgeving gebruik maken⁶.
 - Het eerste semester 2019 stelt Graydon het faillissement vast van 137 vzw's en 3 ivzw's, daar waar er voor het in voege treden van die wetgeving er nooit vzw's over de kop gingen⁷.
 - Daarnaast ziet Graydon een toename van het aantal faillissementen in de activiteitscategorieën gelabeld als 'onderwijs', 'verenigingen' en 'cultuur en natuur'
 - Verder zijn binnen de sectorcategorieën van Juridische beroepen en Bouwtechnische beroepen belangrijke toenames van het aantal faillissementen.

Er zijn duidelijke aanwijzingen die doen vermoeden dat de enorme stijging van het aantal faillissementsuitspraken op de Brusselse ondernemingsrechtbank het gevolg is van **een specifiek op fraude gericht opsporingsbeleid**.

- Afgaande op de fraudegevoeligheid en onze identificatie van zogenoemde spookbedrijven, bestaat het vermoeden dat de Brusselse rechtbanken zich meer dan ooit op dergelijke ondernemingen concentreerden.
- Graydon metingen tonen een duidelijke én verhoogde correlatie tussen een belangrijk percentage faillissementsuitspraken in het Brusselse enerzijds en de kans dat de desbetreffende bedrijven voor faillissement konden overgaan tot diverse fraudedaden anderzijds. Eerdere edities van onze faillissementsstudies toonden aan dat de substantiële stijging van het aantal faillissementen bij de Brusselse rechtbanken het gevolg is van een duidelijk andere aanpak vanwege die ondernemingsrechtbank.

4 Deze vaststelling kan Graydon doen op basis van de Graydon activiteitscore, waarbij de activiteitsgraad van een onderneming gemeten wordt (hiermee kan ook worden vastgesteld dat een onderneming als 'spookonderneming' gecatalogeerd kan worden). Graydon activiteitscore meet in welke mate een onderneming activiteit ontwikkelt en drukt dit uit in een score. Hoe lager de score, hoe kleiner de kans dat een in de Kruispuntbank Ondernemingen als actief geregistreerde entiteit ook daadwerkelijk enige activiteit ontplooit. Criteria die hierin worden meegenomen zijn onder meer de mate waarin een entiteit facturen uitschrijft of ontvangt, het al dan niet bestaan of actief zijn van een telefoonnummer, het bestaan van een website, het al dan niet bestaan van recentere statuten, jaarrekeningen, benoemingen van bestuurders, btw-plicht...

5 Artikel XX1.§1. definieert als onderneming:

- Iedere natuurlijke persoon die zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefent
- Iedere rechtspersoon (dus ook de vzw en de stichting)
- Iedere andere organisatie zonder rechtspersoonlijkheid, behalve indien die geen uitkeringsoogmerk heeft en die ook in feite geen uitkeringen verricht aan haar leden of aan personen die een beslissende invloed uitoefenen op het beleid van de organisatie.
- Publiekrechtelijke rechtspersonen én een in de wet nauwkeurig opgenomen lijst van verschillende overheidsinstanties worden eveneens van het ondernemingsbegrip uitgesloten.

6 Hoewel 'failliet gaan' voor de betrokken ondernemer bezwaarlijk als vrolijke gebeurtenis kan gekenmerkt worden, blijkt in de praktijk het faillissement een opluchting voor heel wat ondernemers die een lange lijdensweg achter de rug hebben: een moeilijk hoofdstuk wordt eindelijk afgesloten. Bovendien voorziet boek XX via het instrument van de 'kwietschelding' de mogelijkheid om met een propere lei een nieuw leven op te bouwen. Reeds geruime tijd tonen verschillende studies aan dat ook héél wat vrije beroepers én bestuurders van vzw's gebukt gaan onder de mislukking van hun onderneming. Het kunnen gebruik maken van de insolventiewetgeving brengt voortaan ook voor hen soelaas. Bovendien is er voor elke onderneming de mogelijkheid gebruik te maken van de tijdelijke schuldopshorting via de voormalige 'Wet Continuïteit Ondernemingen' dat in boek XX is geïncorporeerd.

7 Een enkele uitzondering niet te na gesproken waarbij de rechter oordeelde dat de organisatie onterecht de vorm van vzw had aangenomen.

Stijging is niet het gevolg van de toevloed aan nieuwe ondernemingen

Bij een stijging van het aantal faillissementen wordt vaak geopperd dat dit enkel het gevolg is van een sterke groei van het aantal bedrijven als dusdanig. Meer bedrijven betekenen dan ook meer faillissementen. Inderdaad bleken er in de post-crisisjaren beduidend meer nieuwe bedrijven te ontstaan. Zo kende 2017 een toevloed van 95.081 nieuwe bedrijven en werd in 2018 met 100.113 oprichtingen de kaap van de 100.000 nieuwe bedrijven per jaar overschreden. Netto (na aftrek dus van de bedrijven die in dezelfde periode hun activiteiten officieel beëindigden) kende België over 2018 **een aangroei van het bedrijvenlandschap met +1,88%**. Het jaar voordien was dat +2,45%⁸.

In elk geval staat de netto groei van het bedrijvenlandschap (nooit meer dan +2,45% de afgelopen jaren) **niet in verhouding tot de stijging van het aantal faillissementen (+15,83%)**.⁹ Het berekenen van **de falingsgraad** toont dit nog duidelijker aan¹⁰.

Gedurende de postcrisisperiode 2013-2014¹¹ kende het faillissementsniveau tot dan ongekende pieken. Graydon becijferde toen een falingsgraad van 1,07% wat gelijk staat van één faillissement per 93,46 op dat ogenblik actieve ondernemingen. Dit zakte de jaren erop naar 0,76% (één per 132) voor de periode van juli 2017 tot en met juni 2018. Het afgelopen jaar stijgt dit opnieuw naar 0,83% (één per 120).

Anders gesteld is er ten opzichte van een gegeven populatie ondernemingen op federaal niveau een verhoging van het aantal faillissementen met 9,21%.

Opmerkelijk hierbij is dat de stijging van de falingsgraad waarneembaar is in de drie gewesten én in alle provincies. In Vlaanderen steeg de falingsgraad van 0,65% naar 0,7% (verhoging met +8,68%), in Wallonië van 0,68% naar 0,74% (+9,57%) en in Brussel van 1,6 naar 1,76% (+10,01%). Voor Brussel betekent dit dat er het afgelopen jaar één faillissement wordt genoteerd per 56,8 actieve ondernemingen. In Vlaanderen is dat één per 142, binnen het Waalse Gewest één per 135.

8 Voor een diepgaand analyse ter zake: zie de startersatlas, een jaarlijks in partnership met UNIZO en UCM uitgeven document. <http://graydon.be/downloads/report-startersatlas-2019>

9 Ook het argument dat het vooral de nieuwe ondernemingen zijn die zorgen voor een toevloed aan faillissementen gaat niet op. In de maandelijkse Graydon publicaties rond de evolutie van de faillissementen toonden we meermaals het naar verhouding steeds toenemende belang aan van bedrijven met een ruime anciënniteit die de faillissementsstatistieken vullen.

10 Hierbij wordt de totale bedrijfspopulatie die bij wet failliet kan gaan bij aanvang van een meetperiode (in casu 1 jaar, telkens van 1 juli tot 30 juni) in verhouding geplaatst tot het aantal faillissementen in het daaropvolgende jaar. De verhouding wordt omgerekend tot een percentage. Een falingsgraad van 2% betekent dus dat binnen een gegeven populatie op één jaar tijd 1 faillissement gemeten wordt per 50 als actief genoteerd staande ondernemingen.

11 Aangezien deze studie conclusies trekt met betrekking tot vaststellingen gedurende een eerste semester herrekenen we hier alles voor een periode startend vanaf 1 juli van elk jaar en eindigend op 30 juni van het jaar erop.

	01/07/2010 - 30/06/2011	01/07/2011 - 30/06/2012	01/07/2012 - 30/06/2013	01/07/2013 - 30/06/2014	01/07/2014 - 30/06/2015	01/07/2015 - 30/06/2016	01/07/2016 - 30/06/2017	01/07/2017 - 30/06/2018	01/07/2018 - 30/06/2019
FALINGSGRAAD OP BASIS VAN JURIDISCHE VORM									
BVBA	2,05%	1,92%	1,96%	1,98%	1,75%	1,49%	1,51%	1,45%	1,45%
COMA	0,24%	0,08%	0,20%	0,16%	0,12%	0,29%	0,25%	0,21%	0,13%
COMV	1,94%	1,82%	2,01%	2,26%	2,04%	1,63%	1,84%	1,49%	1,41%
CV	0,25%	0,33%	0,26%	0,16%	0,17%	0,04%	0,06%	0,09%	0,07%
CVBA	1,43%	1,25%	1,46%	1,47%	1,22%	1,07%	1,03%	1,00%	1,08%
CVOH	2,42%	2,87%	3,04%	3,33%	3,35%	2,67%	3,00%	3,00%	3,77%
EES							1,92%		0,32%
ESV				0,40%		0,37%	0,71%		0,41%
EVBA	1,03%	1,93%	2,22%	2,18%	2,16%	1,81%	1,93%	1,93%	2,08%
Eenmanszaak	0,38%	0,39%	0,42%	0,45%	0,44%	0,39%	0,41%	0,39%	0,47%
FV	0,03%	0,06%	0,03%	0,07%	0,05%	0,03%		0,02%	0,04%
LV	0,12%		0,05%		0,18%	0,17%	0,13%		0,04%
NV	0,86%	0,96%	1,00%	1,01%	0,92%	0,83%	0,77%	0,69%	0,68%
SVBA		3,85%	6,94%	8,53%	9,13%	7,67%	8,98%	7,38%	7,94%
VBR	0,51%	0,34%	0,29%	0,22%	0,15%	0,08%	0,05%	0,04%	0,03%
VOF	1,30%	1,51%	1,65%	1,36%	1,56%	1,36%	1,59%	1,34%	1,50%
VZW								0,02%	0,17%
Totaal	0,93%	0,97%	1,03%	1,07%	0,99%	0,85%	0,89%	0,76%	0,83%
FALINGSGRAAD PER GEWEST									
A: VLAANDEREN	0,82%	0,84%	0,91%	0,93%	0,86%	0,79%	0,80%	0,65%	0,70%
B: BRUSSEL	1,66%	1,80%	2,00%	1,84%	1,81%	1,36%	1,70%	1,60%	1,76%
C: WALLONIE	0,92%	0,95%	0,97%	1,11%	0,99%	0,82%	0,81%	0,68%	0,74%
Totaal	0,93%	0,97%	1,03%	1,07%	0,99%	0,85%	0,89%	0,76%	0,83%
FALINGSGRAAD PER PROVINCIE									
Antwerpen	1,17%	1,13%	1,23%	1,25%	1,20%	1,10%	1,05%	0,84%	0,87%
West-Vlaanderen	0,60%	0,63%	0,72%	0,75%	0,71%	0,64%	0,57%	0,53%	0,60%
Oost-Vlaanderen	0,71%	0,83%	0,87%	0,88%	0,70%	0,74%	0,92%	0,63%	0,69%
Henegouwen	1,04%	1,06%	1,06%	1,22%	1,05%	0,87%	0,77%	0,64%	0,67%
Luik	0,98%	1,05%	1,08%	1,29%	1,15%	0,95%	0,97%	0,81%	0,94%
Limburg	0,92%	0,88%	1,00%	1,04%	0,97%	0,83%	0,77%	0,65%	0,79%
Luxemburg	0,58%	0,58%	0,73%	0,72%	0,65%	0,55%	0,61%	0,48%	0,56%
Namen	0,92%	0,89%	0,81%	0,95%	0,90%	0,87%	0,77%	0,63%	0,69%
Vlaams Brabant	0,56%	0,63%	0,58%	0,63%	0,60%	0,52%	0,52%	0,46%	0,50%
Waals Brabant	0,74%	0,77%	0,84%	0,90%	0,82%	0,60%	0,72%	0,64%	0,67%
Brussels gewest	1,66%	1,80%	2,00%	1,84%	1,81%	1,36%	1,70%	1,60%	1,76%
Totaal	0,93%	0,97%	1,03%	1,07%	0,99%	0,85%	0,89%	0,76%	0,83%

Graydon komt tot de vaststelling dat van bij het in het leven roepen van de startersbvba, dit de rechtsvorm was en is met de grootste falingsgraad. Zo ook in het afgelopen jaar (7,94%) waar we één faillissement noteren per 12,6 actieve startersbvba's. Ook de CVOH (3,77%) en de Eenpersoons-bvba (2,08%) scoort hoog.

Hoewel de falingsgraad er minder hoog is zien we bij de eenmanszaak een stijging van de falingsgraad van 0,39% naar 0,47%. Dit betekent de toename van het aantal faillissementen binnen deze populatie met maar liefst +21,28%. Ook bij de CVOH's meten we belangrijke toename van de falingsgraad van 3% naar 3,77%. Binnen deze populatie is dit een toename van het aantal faillissementen met +25,9%. Beide fenomenen zijn zo goed als volledig te situeren binnen het Brusselse Gewest.¹²

¹² Zie hierover hoofdstuk 5: 'Brussel uitgelicht'.

	01/07/2010 - 30/06/2011	01/07/2011 - 30/06/2012	01/07/2012 - 30/06/2013	01/07/2013 - 30/06/2014	01/07/2014 - 30/06/2015	01/07/2015 - 30/06/2016	01/07/2016 - 30/06/2017	01/07/2017 - 30/06/2018	01/07/2018 - 30/06/2019
FALINGSGRAAD PER ACTIVITEITENSECTOR									
Activiteit kan niet worden toegewezen	0,21%	0,20%	0,41%	0,45%	0,18%				
Activiteit onbekend	0,84%	0,92%	1,11%	1,10%	1,06%	0,95%	1,14%	0,65%	0,93%
Andere activiteiten	0,78%	0,80%	0,88%	0,87%	0,63%	0,61%	0,71%	0,41%	0,46%
Andere industrie	0,47%	0,61%	0,52%	0,57%	0,49%	0,51%	0,55%	0,52%	0,43%
Bouw	1,39%	1,42%	1,60%	1,80%	1,65%	1,35%	1,39%	1,47%	1,50%
Bouw van vervoerstuigen en compo	1,01%	2,35%	1,10%	1,39%	1,09%	1,33%	0,39%	0,86%	0,80%
Bouwmaterialenindustrie	1,03%	1,53%	1,22%	1,29%	1,49%	0,69%	0,79%	1,07%	0,51%
Bouwtechnische beroepen	0,27%	0,26%	0,30%	0,31%	0,39%	0,32%	0,23%	0,23%	0,37%
Chemische en kunststofindustrie	0,96%	1,14%	1,28%	1,62%	1,05%	1,00%	1,08%	0,63%	0,57%
Dienstverlening aan bedrijven	0,80%	0,80%	0,80%	0,79%	0,77%	0,61%	0,69%	0,59%	0,61%
Drukkerijen, uitgeverijen en med	1,03%	0,94%	1,16%	0,99%	0,99%	0,73%	0,64%	0,50%	0,60%
Economische beroepen	0,23%	0,26%	0,20%	0,19%	0,23%	0,15%	0,15%	0,19%	0,46%
Elektrotechniek, elektronica & c	1,22%	1,60%	1,88%	1,74%	1,09%	0,73%	0,72%	0,66%	0,74%
Energieproductie	0,49%	0,83%	0,50%	0,83%	0,69%	0,74%	1,26%	0,67%	0,54%
Garagehouders & aanverwante acti	1,34%	1,22%	1,31%	1,42%	1,35%	1,05%	1,25%	1,18%	1,32%
Groothandel	1,35%	1,41%	1,41%	1,49%	1,33%	1,16%	1,11%	1,23%	1,14%
Handelsbemiddeling	0,96%	1,04%	1,12%	1,33%	1,21%	1,05%	1,09%	1,06%	1,20%
Horeca	2,92%	3,26%	3,35%	3,54%	3,38%	3,21%	3,51%	3,07%	3,53%
Houtindustrie	0,67%	0,93%	0,87%	1,00%	1,16%	0,45%	0,71%	0,56%	0,38%
Immo	0,33%	0,43%	0,37%	0,47%	0,44%	0,40%	0,40%	0,37%	0,31%
Juridische beroepen	0,04%	0,05%	0,03%	0,04%	0,02%	0,00%	0,03%	0,05%	0,15%
Kleinhandel	1,25%	1,26%	1,43%	1,48%	1,38%	1,20%	1,22%	1,19%	1,20%
Land- en bosbouw	0,07%	0,08%	0,02%	0,01%	0,12%	0,17%	0,12%	0,10%	0,12%
Machinebouw	0,88%	0,94%	1,38%	1,17%	0,93%	0,79%	0,63%	0,58%	0,78%
Medische beroepen	0,02%	0,03%	0,01%	0,02%	0,02%	0,01%	0,02%	0,02%	0,02%
Metaalindustrie	1,14%	1,07%	1,23%	1,60%	1,25%	0,97%	0,84%	0,89%	0,99%
Meubelindustrie	1,04%	1,15%	1,06%	0,83%	1,01%	0,65%	0,82%	0,59%	0,82%
Overheid & onderwijs	0,23%	0,13%	0,24%	0,29%	0,21%	0,21%	0,17%	0,12%	0,14%
Overige persoonlijke diensten	0,50%	0,60%	0,69%	0,64%	0,54%	0,52%	0,45%	0,50%	0,55%
Papierindustrie	2,04%	1,30%	2,06%	1,86%	0,55%	1,69%	0,86%	1,41%	1,08%
Reparatie en onderhoud	0,57%	0,74%	0,86%	1,60%	1,12%	0,86%	0,77%	0,70%	0,74%
Reparatie van computers en consu	0,55%	0,44%	0,53%	0,67%	0,44%	0,48%	0,47%	0,47%	0,59%
Sport en recreatie	0,97%	0,73%	0,87%	0,99%	1,03%	0,63%	0,77%	0,42%	0,42%
Textiel- en lederindustrie	0,72%	0,98%	1,07%	0,99%	0,72%	0,71%	0,48%	0,38%	0,37%
Transport	1,91%	1,85%	2,03%	1,81%	1,73%	1,52%	1,49%	1,53%	1,56%
Verenigingen (vakverenigingen.)	0,49%	0,24%	0,67%	0,66%	0,22%		0,60%	0,02%	0,08%
Verzekeringen en vermogensbeheer	0,13%	0,15%	0,12%	0,14%	0,12%	0,11%	0,12%	0,08%	0,17%
Visserij en aquacultuur	0,38%				0,42%	1,25%	0,41%	0,38%	0,39%
Voedingsindustrie en -nijverheid	1,25%	1,44%	1,61%	1,54%	1,44%	1,50%	1,17%	1,28%	1,28%
Water- en afvalbehandeling, sane	0,43%	0,68%	1,31%	1,25%	1,16%	1,53%	1,08%	1,09%	1,00%
TOTAAL	0,93%	0,97%	1,03%	1,07%	0,99%	0,85%	0,89%	0,76%	0,83%

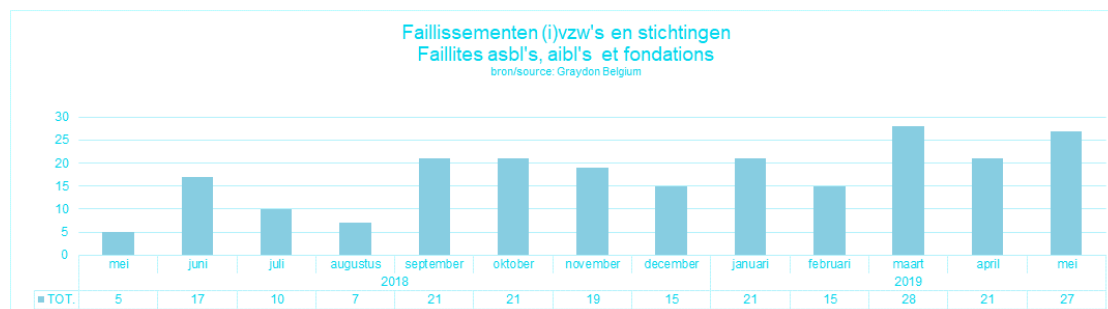
De falingsgraad per activiteitscode toont belangrijke toenames aan binnen de activiteiten van verenigingen en die van de vrije beroepen¹³.

De sector van de horeca is en blijft echter de sector met 3,53% de hoogste falingsgraad. Het afgelopen jaar ging dus in deze sector één bedrijf per 28 ondernemingen over de kop. Op de tweede plaats komt de transportsector met 1,56% (een faillissement per 64 ondernemingen) gevolgd door de bouwsector met een falingsgraad van 1,50% (één per 66).

¹³ Zie hierover hoofdstuk 3.

Waarnemingen m.b.t. het in voege treden van boek XX

Evolutie bij vzw's, ivzw's en stichtingen

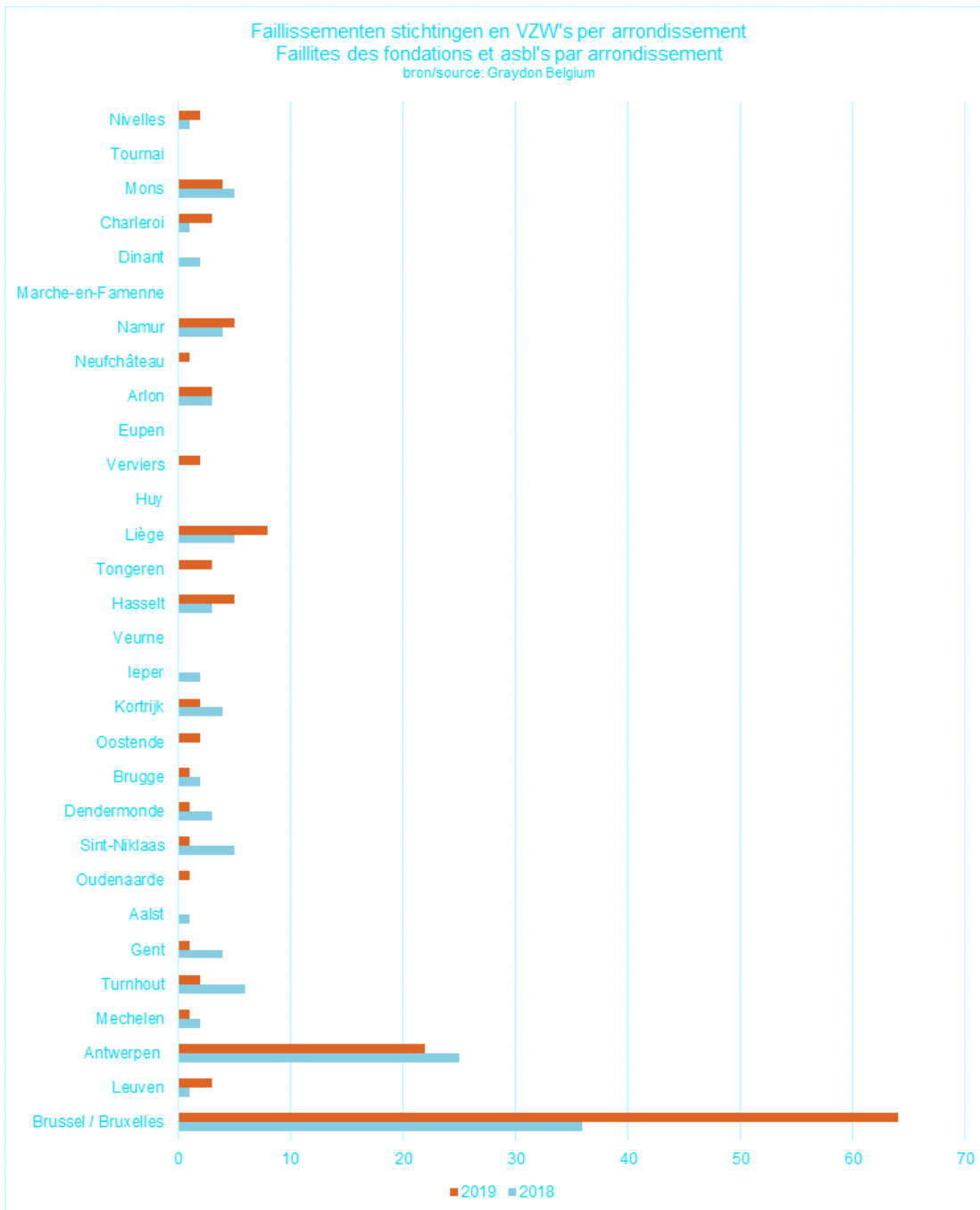

Al in de meimaand van 2018 werden er 5 faillissementen over vzw's uitgesproken. Dit evolueerde in juni 2018 al naar 17 cases. In totaal telde Graydon over de periode mei-december 2018 114 faillissementsuitspraken die betrekking hadden op vzw's en 1 op een ivzw.

Van 1 januari 2019 tot en met 30 juni jongstleden zijn er al 140 cases waarvan 137 faillissementsuitspraken bij vzw's en 3 bij ivzw's.

Over het eerste jaar waar boek XX van toepassing is tellen we dus 200 faillissementen binnen de groep van vzw's en ivzw's. Over de eerste veertien maanden tellen we ondertussen 255 cases waarvan 4 internationale vzw's.

De meeste faillissementen van (i)vzw's bevinden zich binnen het grondgebied van de Brusselse rechtbanken. Over een periode van 14 maanden tellen we hier 96 failliete vzw's en alle 4 failliete internationale vzw's: 39,22% van alle failliet verklaarde vzw's en ivzw's.

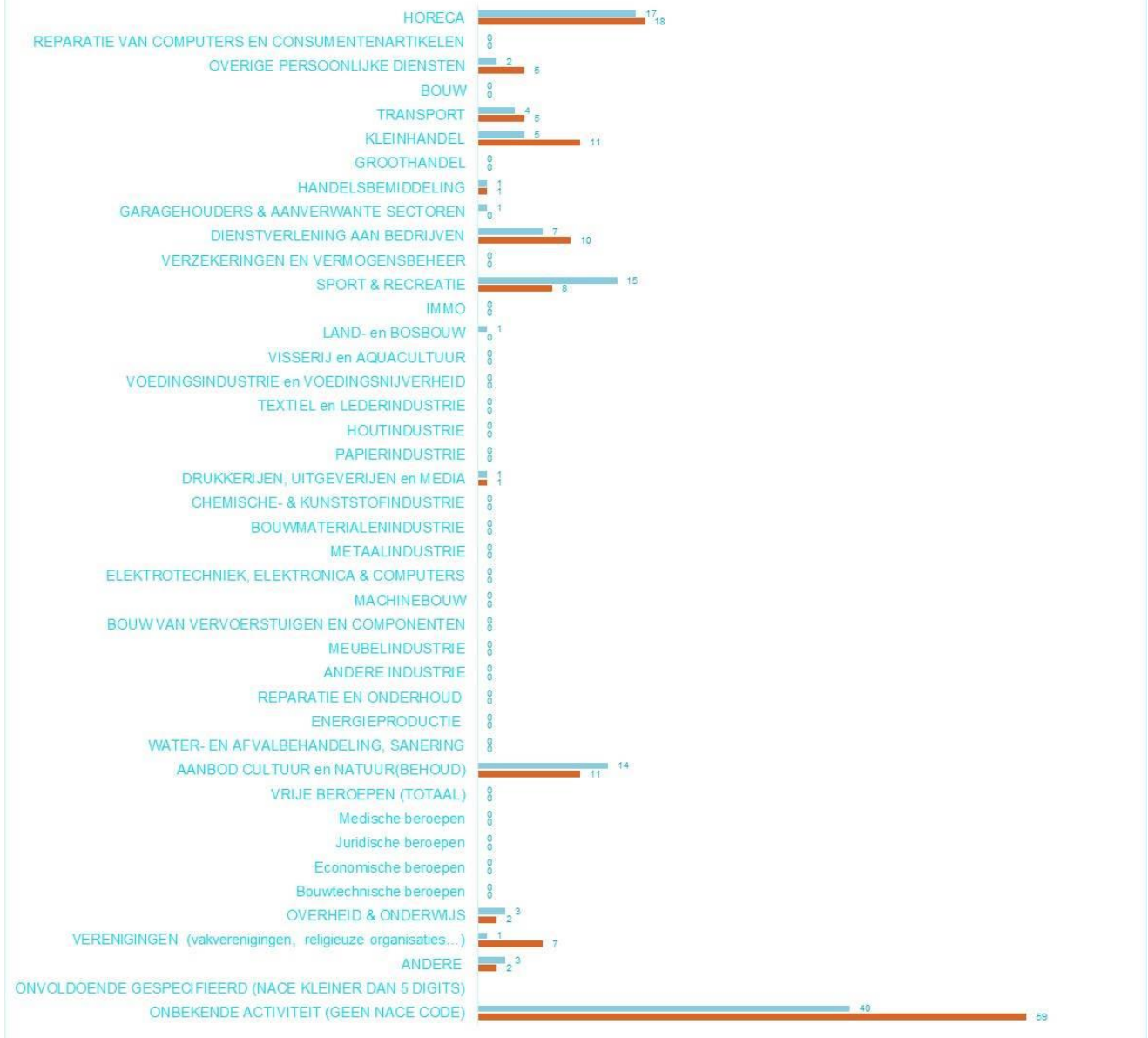
Binnen het arrondissement Antwerpen vielen 47 faillissementsuitspraken (18,43%), binnen het Luikse tellen we tot einde juni 13 cases (5,1%).

In de arrondissementen Namen en Bergen tellen we 9 faillissementen (3,53%) en in Turnhout en Hasselt tellen we telkens 8 failliete vzw's (3,14%).

Faillissementen van (i)vzw's naar activiteitssector Faillites des asbl's et aibl's selon secteur d'activité

bron/source: Graydon Belgium

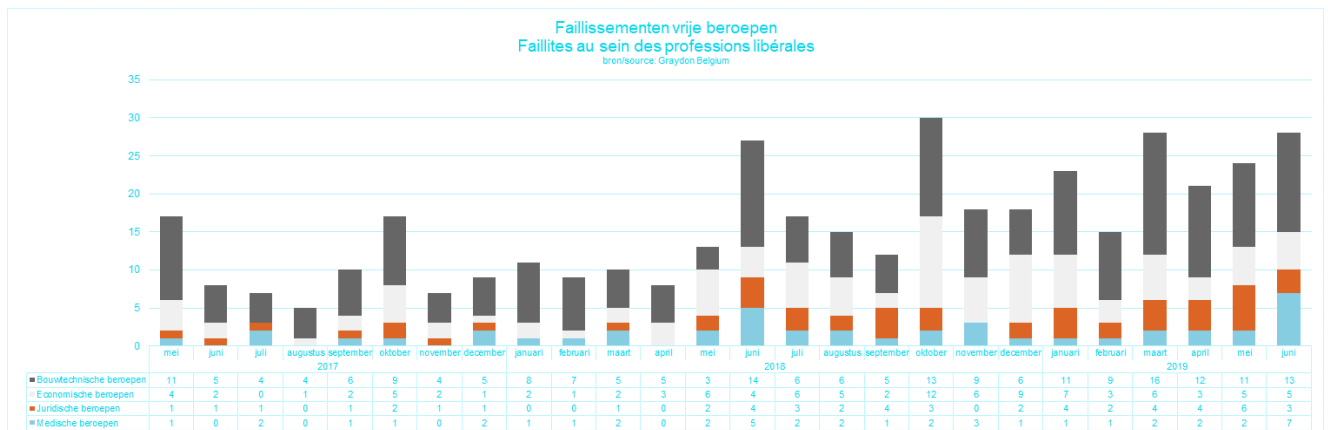
■ 2018 ■ 2019 (eerste semester)

Op basis van de NACE-codes blijkt dat 99 vzw's die sinds 1 mei 2018 failliet zijn verklaard geen of een onvoldoende gespecificeerde activiteitscode hadden: 38,83% van het totaal aantal failliete vzw's.

35 vzw's (13,7%) staan geregistreerd onder een activiteitscode die in verband staat met horeca-activiteiten. 24 vzw's en 1 ivzw (9,8%) richten zich op een aanbod van cultuur of natuur(behoud). 23 vzw's (9,02%) behoren tot de sectoren die aanleunen bij sport en recreatie. 16 vzw's en 1 ivzw leveren diensten aan bedrijven. 16 vzw's staan geklasseerd als kleinhandel.

Evolutie bij de vrije beroepen

Het herkennen van het vrije beroep als dusdanig vanuit de KBO-datasets is minder evident: het vrij beroep kenmerkt zich niet door een specifieke juridische vorm of rechtspersoonlijkheid. Uitgangspunt zijn de door de Kruispuntbank Ondernemingen opgenomen NACE-codes. We maken hiervoor onderscheid tussen:

- **Medische beroepen** (huisartspraktijken, praktijken van specialisten, tandartspraktijken, activiteiten van medische laboratoria, ziekenvervoer, activiteiten op het vlak van de geestelijke gezondheidszorg, ambulante revalidatieactiviteiten, verpleegkundige activiteiten, activiteiten van vroedvrouwen, overige menselijke gezondheidszorg en tenslotte veterinaire diensten),
- **Juridische beroepen** (advocaten, notarissen, deurwaarders en overige rechtskundige dienstverlening,
- **Economische beroepen** (accountants en belastingconsulenten, boekhouders en boekhouders-fiscalisten, Bedrijfsrevisoren)
- **Bouwtechnische beroepen** (bouwarchitecten, interieurarchitecten, stedenbouwkundige en tuin- en landschapsarchitecten, ingenieurs en aanverwante technische adviseurs, en tenslotte landmeters).

Over het gehele jaar 2017 gingen er binnen deze verschillende categorieën 121 ondernemingen failliet. In 2018 waren dat er al 188, merk daarbij op dat de nieuwe wetgeving pas per 1 mei 2018 in werking is getreden.

Van januari tot einde april 2017 telden we 41 faillissementsvonnissen met betrekking tot bovengenoemde activiteiten, in dezelfde periode van 2018 waren dat er 38, terwijl we van januari tot 1 mei 2019 alvast 87 vonnissen tellen (een toename van 128,9%).

Vanaf 1 mei tot einde december 2017 telden we 80 cases, van mei tot einde december 2018 telden we 150 cases (een toename van 87,5%).

Van 1 januari 2017 tot einde juni 2017 tellen we 66 faillissementsvonnissen, over dezelfde periode 2018 waren dat er 78 en over die periode in 2019 al 139 (+78,2%).

Het eerste semester van de afgelopen jaren in oenschouw nemend, meten we binnen het Vlaamse Gewest een toename met 102,6%, Binnen het Brusselse gaat het over een toename van 94,4%, binnen het Waalse Gewest is de toename beperkt tot 22,7%.

Sedert het in voege treden van boek XX kunnen we dus vaststellen dat het aantal faillissementsvonnissen binnen de geselecteerde sectoren bijna verdubbelt.

	NACE-CODE	2017	2018	2019 1ste semester
Huisartspraktijken	86210	0	0	0
Praktijken van specialisten	86220	0	1	1
Tandartspraktijken	86230	1	2	0
Activiteiten van medische laboratoria	86901	1	1	2
Ziekenvervoer	86903	2	2	2
Activiteiten op het vlak van geestelijke gezondheidszorg, m.u.v. psychiatrische ziekenhuizen en verzorgingstehuizen	86904	0	0	1
Ambulante revalidatieactiviteiten	86905	0	0	1
Verpleegkundige activiteiten	86906	3	3	4
Activiteiten van vroedvrouwen	86907	0	0	0
Overige menselijke gezondheidszorg, n.e.g.	86909	9	11	2
Veterinaire diensten	75000	0	2	2
SUBTOTAAL MEDISCHE BEROEPEN		16	22	15
Activiteiten van advocaten	69101	2	15	20
Activiteiten van notarissen	69102	0	0	0
Activiteiten van deurwaarders	69103	0	2	0
Overige rechtskundige dienstverlening	69109	7	4	3
SUBTOTAAL JURIDISCHE BEROEPEN		9	21	23
Accountants en belastingconsulenten	69201	5	13	5
Boekhouders en boekhouders-fiscalisten	69202	17	43	23
Bedrijfsrevisoren	69203	0	2	1
SUBTOTAAL ECONOMISCHE BEROEPEN		22	58	29
Bouwarchitecten	71111	19	27	25
Interieurarchitecten	71112	16	12	14
Stedebouwkundige en tuin- en landschapsarchitecten	71113	4	7	5
Ingenieurs en aanverwante technische adviseurs, exclusief landmeters	71121	33	36	26
Landmeters	71122	2	5	2
SUBTOTAAL BOUWTECHNISCHE BEROEPEN		74	87	72

In de periode van 1 mei tot en met 31 december zien we binnen de medische beroepen met betrekking tot 2017 slechts 7 faillissementsvonnissen (een totaal van 16 over het volledige jaar 2017). In 2018 zijn dat er 18 (een totaal van 22 over het volledige jaar 2018).

Van januari tot en met juni 2019 tellen we binnen de medische beroepen 15 faillissementsvonnissen.

Tot en met einde juni 2019 ging er geen enkele huisartsenpraktijk over de kop, slechts twee specialistenpraktijken (augustus 2018 en juni 2019) en twee tandartsenpraktijken (juni en oktober 2018). Het gros van de faillissementen situeert zich binnen de 'Overige menselijke gezondheidszorg' en de 'Verpleegkundige activiteiten'. Algemeen zien we binnen de medische beroepen een beperkte toename.

Anders is het gesteld binnen de juridische beroepen. Tussen 1 mei en 31 december 2017 noteerden we hier 8 faillissementen (9 over het volledige jaar 2017). In dezelfde periode 2018 meten we 20 uitspraken (21 over het volledige jaar 2018).

Van januari tot en met juni 2019 noteren we nu al 23 faillissementsvonnissen. De stijging is hier volledig geconnecteerd in de advocatuur waar we over het volledige jaar 2017 twee faillissementen noteerden, in 2018 al 15 en het afgelopen halfjaar 2019 al 20. Van die 20 handelden 7 advocatenkantoren als éénmanszaak, acht als Eenmans-BVBA, vier als BVBA en CVBA. Op één na werden alle kantoren na het jaar 2000 opgericht, tien zaken werden na 1 januari 2010 opgericht.

Daarnaast noteerden we zowel in juli als in september 2018 het faillissement van een onderneming onder nacecode 69103 'Activiteiten van deurwaarders'.

Ook binnen de Economische beroepen ziet Graydon wij een overduidelijke evolutie. Over het jaar 2017 telden wij 22 faillissementen (5 gedurende de periode januari tot einde april) waarvan 17 bij boekhouders en boekhouders-fiscalisten, 5 bij accountants en belastingconsulenten.

Met betrekking tot het jaar 2018 zien we over het volledige jaar 58 vonnissen (waarvan 8 van januari tot april) waarvan 43 bij boekhouders en boekhouders-fiscalisten en 13 bij accountants en belastingconsulenten. Bovendien noteren we in juni en december telkens het faillissement van één revisorenkantoor.

Met betrekking tot het eerste halfjaar 2019 tellen we al 29 vonnissen binnen de Economische beroepen. Ook hier al één revisorenkantoor en 23 boekhouders en boekhouders-fiscalisten. Binnen beide laatste tellen we 3 éénmanszaken, 4 Eenpersoons-BVBA's, 16 BVBA's, 4 NV's, één CommV en een CVOH. 12 gevallen werden nog vorige eeuw opgericht.

Binnen de sector van de Bouwtechnische beroepen zien we zeker in 2019 eveneens spectaculaire stijgingen. In 2017 kenden we binnen die ondernemingen 74 faillissementen waarvan 19 bij Bouwarchitecten. In 2018 steeg dit naar 87 cases waarvan 27 bij bouwarchitecten. Met betrekking tot het eerste halfjaar van het jaar 2019 tellen we 72 faillissementen binnen de bouwtechnische beroepen waarvan 25 bij bouwarchitecten. Dit betekent een verdubbeling op jaarbasis.

Waarnemingen m.b.t het in voege treden van de wet op spookbedrijven

Per 12 juni 2017 trad de Wet tot wijziging van diverse wetten met het oog op de aanvulling van de gerechtelijke ontbindingsprocedure van vennootschappen in werking. Volgens het Ministerie van Justitie telde België in 2013 ongeveer 140.000 slapende vennootschappen. Dergelijke organisaties zijn gemakkelijke prooi voor niet altijd even bonafide kopers die hiermee de controle met betrekking tot wettelijke oprichtingsvereisten omzeilen. Bovendien bieden dergelijke structuren de mogelijkheid voor malafide ondernemers om zich –via het gebruik van stromannen- in anonimiteit te verschuilen.

De wet houdt een uitbreiding van de procedure voor gerechtelijke ontbinding van vennootschappen in, mét sterke uitbreiding van cases waar ontbinding kan worden uitgesproken. Het is aan de kamers voor handelonderzoek om de ontbinding te vorderen¹⁴. Zo kan de ontbinding van een bedrijf al worden gevorderd van zodra een bedrijf geen jaarrekening indient binnen de 7 maanden na afsluitdatum. Bovendien kan er ontbonden worden indien de bestuurders of zaakvoerders niet kunnen bewijzen over fundamentele beheersvaardigheden te beschikken. Verder kan het Openbaar Ministerie de ontbinding vorderen waar het netto-actief onder het minimumkapitaal is gedaald¹⁵.

Hoewel de toepassing van de wet in principe leidt tot een verhoging van het aantal gerechtelijke ontbindingen die dus níét als faillissement worden geteld, lijkt de wet de hausse die we waarnemen binnen de faillissementscijfers wel degelijk te beïnvloeden. Dit wordt ons ook bevestigd door stakeholders vanuit het gerechtelijke apparaat als door stakeholders binnen de FOD economische zaken die specifiek bevoegd zijn over deze materie.

Bij het gevoerde opsporingsbeleid door de kamers voor ondernemingsonderzoek stuiten ze op cases die naar het faillissement worden geleid. Zo bijvoorbeeld valt de stijging van faillissementen in het Antwerpse volledig samen met de systematisch hoge ontbindingscijfers vanaf datzelfde ogenblik. De exacte invloed is echter moeilijk te bepalen. **Toch kunnen we ervan uitgaan dat de voornoemde wet bovenop de ontbindingen ook faillissementen uitlokt met een verhouding ten opzichte van die ontbindingen met 5 à 10%.**

Dit betekent dat naast de 4.394 ontbindingen in de eerste helft van 2019 er ook rekening mee gehouden mag worden dat de wet an sich tussen de 220 en 440 faillissementen uitlokt.

¹⁵ De nieuwe wettelijke definitie van spookbedrijven is beperkt. Zo wordt met betrekking tot de publicatie van jaarrekening enkel gewag gemaakt van te late publicatie. Dit terwijl we jaarlijks geconfronteerd worden met duizenden jaarrekeningen die jaar na jaar identiek worden ingevuld. Evengoed zijn er jaarrekeningen van sluimerende bedrijven die een plotse bijna verbazingwekkende inhaalslag kennen. In beide gevallen zien we dat dergelijke ondernemingen beduidend gevoeliger zijn wanneer het gaat om het identificeren van fraudezaken. Verder is het haalbaar de mandaten te bekijken waarbij de relatie wordt gelegd tussen de uitgevoerde mandaten enerzijds en verschillende slapende of malafide organisaties anderzijds. Ook het ontbreken van contactmogelijkheden zoals telefoon, website, e-mail kunnen hierbij –in combinatie met vele andere- waardevolle indicatoren zijn.

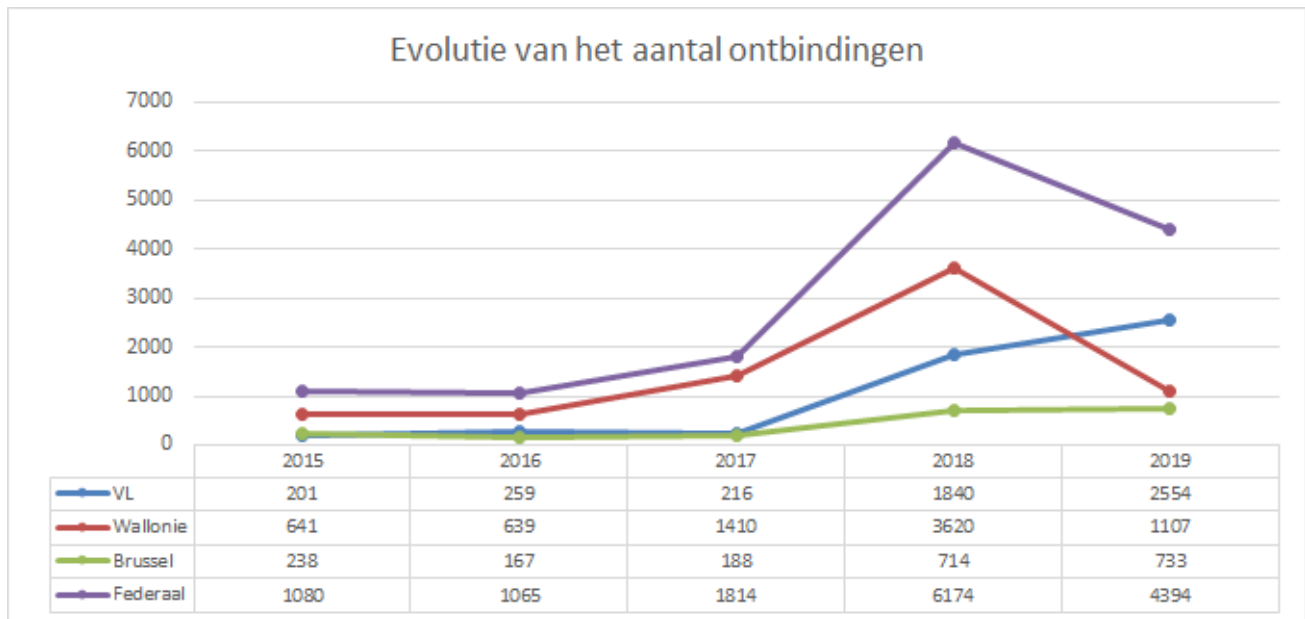
In dit kader ontwikkelde Graydon de Graydon activiteitsscore, waarbij de activiteitsgraad van een onderneming gemeten wordt (hiermee kan ook worden vastgesteld dat een onderneming als 'spookonderneming' gecatalogeerd kan worden). Graydon activiteitsscore meet in welke mate een onderneming activiteit ontwikkelt en drukt dit uit in een score. Hoe lager de score, hoe kleiner de kans dat een in de Kruispuntbank Ondernemingen als actief geregistreerde entiteit ook daadwerkelijk enige activiteit ontplooit. Criteria die hierin worden meegenomen zijn onder meer de mate waarin een entiteit facturen uitschrijft of ontvangt, het al dan niet bestaan of actief zijn van een telefoonnummer, het bestaan van een website, het al dan niet bestaan van recentere statuten, jaarrekeningen, benoemingen van bestuurders, btw-plicht...

Met betrekking tot de klassieke bedrijfs wereld definieert Graydon zo ruim 300.000 in de Kruispuntbank als actief genoteerde bedrijven als 'in werkelijkheid slapend of sluimerend'. In een recente studie met betrekking tot non-profitorganisaties –voortaan dus ook ondernemingen- kwam Graydon tot de vaststelling dat op goed 150.000 vzw's en stichtingen er 69.000 als 'sluimerend' moeten worden gecatalogeerd. De foutenmarge van deze score blijkt na uitgebreide praktijktests en controles op het terrein beperkt tot 8%.

Evoluties van de gerechtelijke ontbindingen op federaal en regionaal niveau

Op **federaal niveau** ziet Graydon de ontwikkeling dat, waar voorheen ruim duizend bedrijven per jaar onderwerp waren van gerechtelijke ontbinding, dit gestegen is naar 6.174 cases gedurende 2018 en 4.394 cases gedurende het eerste semester 2019. Grofweg mogen we stellen dat de wetgeving in kwestie een toename van gerechtelijke ontbindingen met ruim 800% teweeg brengt.

Al in september 2017 konden we constateren dat een aantal rechtbanken van die ontbindingen een absolute prioriteit maakten.

Opgelet: in bovenstaande grafiek gaat het telkens om jaarcijfers behalve voor het jaar 2019 waar enkel het eerste halfjaar in ogenschouw wordt genomen.

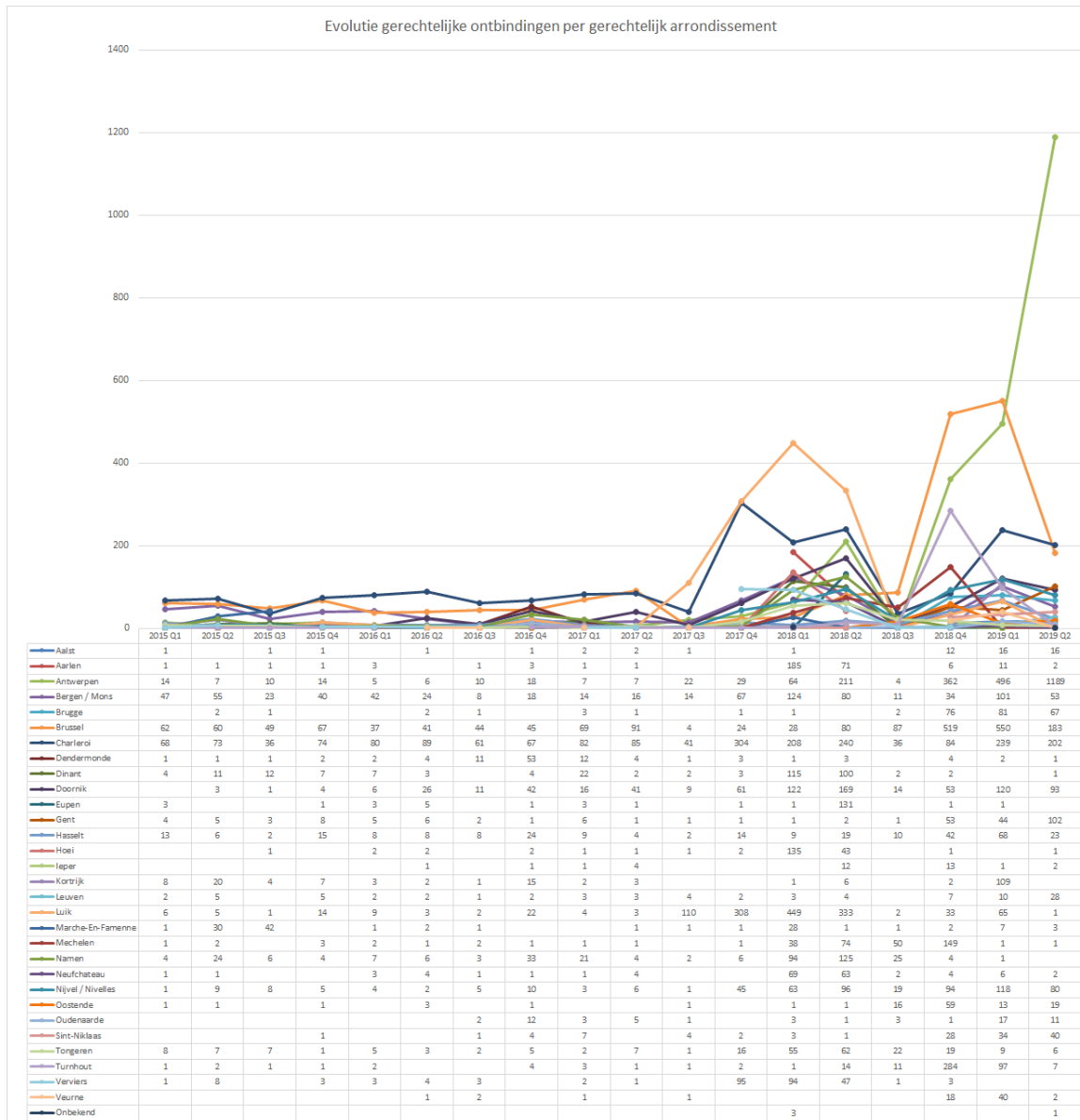
In het bijzonder vanaf oktober 2017 zien we –zo goed als uitsluitend binnen het **Waalse landsgedeelte**- een spectaculaire stijging van het aantal gerechtelijke ontbindingen. Voorheen waren er jaarlijks om en bij de 600 gerechtelijke ontbindingen tegen goed 200 in het Vlaamse landsgedeelte. Anders gesteld: in vergelijking met de andere landsgedeeltes werd in Wallonië ook al eerder meer aandacht besteed aan de gerechtelijke ontbinding. Einde 2017 noteren we binnen het Waalse Gewest al 1.410 cases. Reeds op enkele maanden tijd –in het bijzonder gedurende het laatste kwartaal 2017- werd dit aantal in Wallonië dus meer dan verdubbeld. Over 2018 werden binnen het Waalse Gewest 3.620 bedrijven gerechtelijk ontbonden: een meer dan vervijfvoudiging ten opzichte van de jaren 2015 en 2016. Gedurende het eerste halfjaar 2019 waren er 1.107 ondernemingen onderwerp van gerechtelijke ontbinding.

Binnen het **Vlaamse gewest** noteerden we een voorzichtige stijging. Gedurende het tweede halfjaar 2017 noteerden we geen evolutie. Vanaf begin 2018 ging ook hier het aantal ontbindingen systematisch in stijgende lijn. Over het volledige jaar 2018 werden er 1.840 bedrijven gerechtelijk ontbonden (meer dan 8x méér dan het jaar voordien). Gedurende het eerste halfjaar 2019 zien meten we al 2.554 gerechtelijke ontbindingen.

Ook binnen **Brussel** zagen we over het jaar 2017 (188 cases) nauwelijks evolutie met betrekking tot de gerechtelijke ontbindingen. Gedurende het jaar 2018 stijgt dit –na een plotse boom gedurende het vierde trimester- naar 714 cases. Gedurende het eerste halfjaar 2019 tellen we er nu al 733 gerechtelijke ontbindingen.

Evoluties van de gerechtelijke ontbindingen op niveau van het arrondissement

Vooral de arrondissementele aanpak legt duidelijke verschillen in aanpak bloot.

1. Waalse arrondissementen

Binnen het gerechtelijk arrondissement Luik werd voorheen nauwelijks aandacht besteed aan gerechtelijke ontbindingen met -tot en met het tweede kwartaal 2017- aantallen gaande van enkele cases per trimester naar een zeldzame uitschieter van 22 cases in het vierde kwartaal 2016. Vanaf het derde trimester 2017 zien we een uiterst plotse evolutie naar 110 cases, over 308 cases in het laatste kwartaal 2017 naar 449 cases over het eerste trimester 2018. Daarna zakt dit sterk terug

Ook binnen het vroegere arrondissement Hoei, dat nu onder de bevoegdheid van Luik ressorteert, zien we weliswaar een tragere start, maar in het eerste trimester 2018 worden er 135 bedrijven gerechtelijk ontbonden. Ook hier zien we daarna een sterke terugval naar 43 cases gedurende het tweede trimester en enkele zeldzame gevallen het jaar nadien.

Eenzelfde beeld binnen het arrondissement Verviers waar in het vierde kwartaal 2017 het aantal gerechtelijke ontbindingen stijgt van quasi nihil naar 95, volgehouden gedurende het eerste trimester 2018 met 94 cases. Gedurende het tweede kwartaal zakt dit terug naar 47 cases om daarna verder uit te doven.

Binnen het arrondissement Charleroi werden traditioneel het grootste aantal ontbindingen uitgesproken, met regelmatig ruim 80 cases per trimester. Na een daling in het derde trimester 2017 zien we een even spectaculaire stijging naar 304 cases in het laatste trimester 2017 en 208 cases gedurende het eerste trimester 2018.

In Bergen (Mons), zien we eveneens dezelfde sterke stijging vanaf het vierde kwartaal 2017 (67) en het eerste kwartaal 2018 (124). Sindsdien zien we hoge cijfers met bijvoorbeeld 101 cases gedurende het eerste kwartaal 2019. In Doornik zien we een gelijkaardig patroon.

Charleroi was traditioneel een arrondissement waar relatief vaak tot gerechtelijke ontbinding werd overgegaan. Zelfs voor het in voege treden van de wet waren cijfers van 80 cases per trimester niet abnormaal. Gedurende het vierde kwartaal 2017 stijgt dit naar 304 cases. Ook nadien zien we regelmatig trimesters waar meer dan 200 bedrijven per trimester onderhevig zijn aan gerechtelijke ontbinding. Een gelijkaardig patroon trouwens binnen het arrondissement Nijvel (Waals-Brabant).

Verder een indrukwekkende stijging binnen het oude arrondissement Aarlen: van quasi nihil naar 185 cases in het eerste trimester 2018 en 71 cases gedurende het tweede. Nadien zien we een sterke afname van de aantallen. We zien een gelijkaardig patroon in Namen en Neufchâteau.

2. Arrondissement Brussel (inclusief Halle-Vilvoorde)

Binnen het gerechtelijke arrondissement Brussel blijkt na de wet van 12/06/2017 in eerste instantie zelfs een daling van het aantal gerechtelijke ontbindingen gaande. Voor het in voege treden van de wet waren er regelmatig trimesters waar 50 à 60 bedrijven het onderwerp waren van gerechtelijke ontbinding. Gedurende het laatste kwartaal 2018 stijgt dit plots naar 519 cases. Gedurende het eerste trimester 2019 noteren we er 550 cases, gedurende het tweede trimester 183 gevallen...

3. Vlaamse arrondissementen

Binnen het Vlaamse gewest laat een divers beeld zien. Zo nemen we binnen de provincies West- en Oost-Vlaanderen in eerste instantie nauwelijks verandering waar. Pas vanaf het vierde kwartaal 2018 noteert Graydon duidelijke stijgingen. Zo bijvoorbeeld in Brugge waar gedurende het vierde trimester 2018 76 gerechtelijke ontbindingen zijn, gedurende het eerste kwartaal 2019 zelfs 81 en gedurende het tweede 67. Ook in Veurne en Ieper zien we een plotse –zij het tijdelijke– stijging gedurende het vierde trimester 2018. In Kortrijk zien we een tot nog toe eenmalige stijging naar 109 cases gedurende het eerste trimester 2019.

Identieke patronen zien we binnen het arrondissement Gent waar van quasi nihil het aantal gerechtelijke ontbindingen gedurende het vierde kwartaal 2018 stijgt naar 53 cases, 44 ontbindingen gedurende het eerste trimester 2019 en 102 cases gedurende het afgelopen tweede trimester. Ook in Sint-Niklaas zien we een gelijkaardige evolutie.

Binnen de provincies Antwerpen en Limburg noteren we dan weer een vertraagd op gang komen van gerechtelijke acties met betrekking tot ontbindingen.

Zo steeg het aantal gerechtelijke ontbindingen binnen het oude arrondissement Antwerpen van een tiental per kwartaal naar 22 gedurende het derde kwartaal 2017 over 29 in het vierde kwartaal en plots 64 in het eerste kwartaal 2018 en zelfs 2011 cases gedurende het tweede trimester. De echte stijging zien we echter vanaf het vierde trimester 2018 waar we plots 362 cases tellen. Dit evolueert naar 496 cases gedurende het tweede en maar liefst 1.189 cases gedurende het tweede trimester 2019.

Binnen Hasselt zien we voornamelijk een belangrijke toename vanaf het vierde kwartaal 2018.

Dit terwijl we in respectievelijk Mechelen en Turnhout een duidelijke stijging noteren gedurende het vierde kwartaal 2018, maar (veel) beperktere volumes nadien.

In Tongeren zien we reeds vanaf het vierde kwartaal 2017 een duidelijke stijging van het aantal gerechtelijke ontbindingen maar een even sterke vermindering het afgelopen halfjaar.

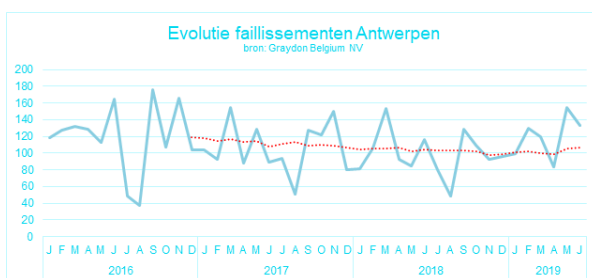
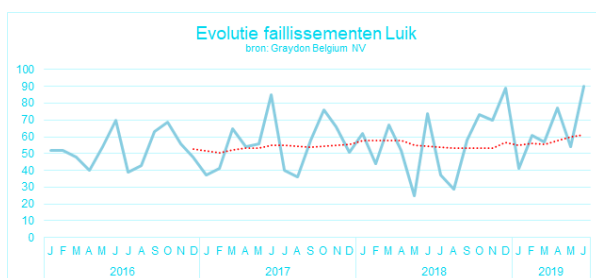
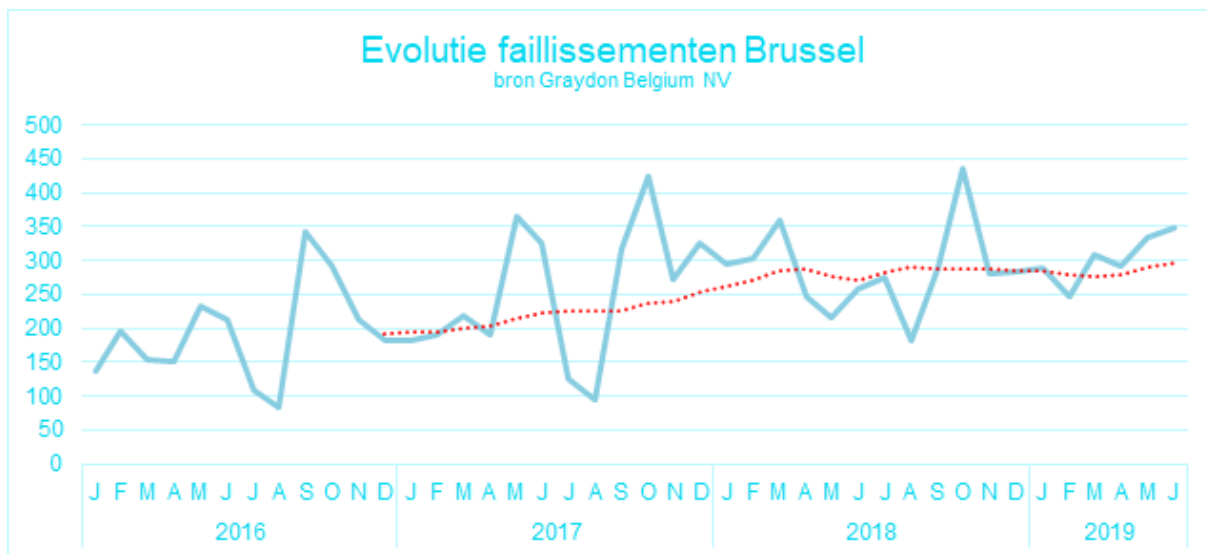
Binnen het gerechtelijke arrondissement Leuven zien we eveneens tot en met het derde kwartaal 2018 geen verandering, daarna een lichte stijging om te komen op 28 cases gedurende het tweede trimester 2019.

Brussel uitgelicht

Het feit dat we in België blijvend geconfronteerd worden met relatief hoge faillissementscijfers moet, naast voorgaande verklaringen in belangrijke mate toegewezen worden aan een duidelijk veranderd faillissementspatroon met betrekking tot het gerechtelijk arrondissement Brussel.

Na een beperkte opstoot einde 2016 en gedurende het eerste kwartaal 2017 -toen duidelijk een vertraagd gevolg van de aanslagen van maart 2016- steeg het aantal faillissementsuitspraken systematisch en op spectaculaire wijze vanaf het derde trimester 2017. Dit in tegenstelling tot andere grootsteden zoals Antwerpen en Luik, waar we –rekening houdend met een gemiddelde evolutiepatroon op 12 maanden- zelfs gewag konden maken van een daling in het geval van Antwerpen en een bijna status quo met betrekking tot Luik.

Het sedert 2017 continue groeipatroon in Brussel is in, vergelijking met andere arrondissementen, zelfs uniek.

Tegelijk met deze plotse hausse constateert Graydon een sterke evolutie in de typologie van de faillissementsevolutie. Daar waar voorheen mogelijke hausses en dalingen zich duidelijk binnen enkele specifiek sectoren situeerden, de horeca en kleinhandel in het bijzonder, zien we vooral vanaf midden 2017 en volledig 2018 dat alle belangrijke sectoren geraakt worden. Daar waar bijvoorbeeld in de rest van het land in die periode duidelijke faillissementsdalingen werden vastgesteld in sectoren als de bouw, de groothandel, de kleinhandel, maar ook transport en dienstverlening aan bedrijven ... zagen we in Brussel –zeker in de periode 2017-2018- systematisch stijgingen in diezelfde sectoren. Brussel kende vooral een groei in de faillissementscijfers in de periode 2017-2018.

De verhoging aan faillissementen binnen deze veelheid aan sectoren kan bezwaarlijk worden toegeschreven aan fenomenen zoals de aanslagen, de tunnelproblematiek of de voetgangerszones. Bovendien wezen we in verschillende studies uit die periode op het feit dat een mogelijke verhoging van de faillissementen binnen de gevoelige sectoren (in het bijzonder horeca en kleinhandel) niet het directe gevolg zou zijn van bovengenoemde fenomenen, maar dat de grondslag ligt in het feit dat Brussel een naar verhouding (bijvoorbeeld in vergelijking met steden als Antwerpen of Luik) dubbel zo grote populatie kent van ondernemingen met zware structurele moeilijkheden. Hierbij zal een fenomeen zoals bovengenoemde onmiddellijk een veel grotere invloed uitoefenen: de desbetreffende populatie is door haar structurele problematiek niet schokbestendig¹⁶.

¹⁶ Zie hiervoor onder meer onze jaarlijkse publicatie van de KMO Atlas die onder meer ingaat op de gezondheidsgraad van ondernemingen per gewest. <http://public.graydon.be/downloads/report-het-kmo-rapport-editie-januari-2019>

Tegelijk zien we dat het soort bedrijven dat failliet gaat gemiddeld beduidend kleiner is dan voorheen. Zo zien we tijdens het afgelopen eerste semester 2019 dat, ondanks het feit dat er méér faillissementen worden uitgesproken, er minder mensen hun job verliezen als rechtstreeks gevolg van het faillissement.

De hoge cijfers worden vervolgens gedurende het eerste semester 2019, mits kleine nuanceringsen, volgehouden of verder versterkt. Gedurende dat eerste trimester 2019 constateren we opnieuw 125 faillissementen méér dan over dezelfde periode het jaar voordien. Enerzijds blijkt de toenmalige hausse zich te consolideren, anderzijds blijkt de nieuwe toevoeging van nog eens 125 extra faillissementen in belangrijke mate beïnvloed te worden (65,6%) door de WVV: inderdaad tellen we er binnen het eerste trimester 2019 65 failliete vzw's en de toename van het aantal failliete vrije beroepen met 17 entiteiten.

De indirecte invloed van de wet op spookbedrijven op een verhoogd faillissementscijfer valt moeilijker te berekenen maar is ongetwijfeld een belangrijke verklarende factor binnen de overblijvende toename met 43 cases.

Blijft dus de zoektocht naar de verklaring voor de plotse hausse en de vervolgens blijvend hoge cijfers vanaf midden 2017, met een sterk accent op kleinere ondernemingen, verspreid over vele sectoren.

Graydon Belgium verricht bijzonder veel onderzoek in de ontwikkeling van inzichten en scores die aantonen in welke bedrijvensectoren diverse fraudevormen toenemen¹⁷.

Passen wij die modellen één jaar voor faling toe op die ondernemingen in Brussel die net de kenmerken van die toename vertonen (klein, die (vele) sectoren waar de grootste toename gemeten wordt) dan zien wij gelijklopend met die populatie die de stijging uitmaakt een belangrijke toename van het aantal cases die dit model aanwijst als 'met verhoogde kans op ontwikkeling van fraude'.

Wij vermoeden¹⁸ dus dat de ondernemingsrechtbanken uit het **Brusselse arrondissement sedert midden 2017 in belangrijke mate het opsporingsbeleid gericht hebben op die ondernemingen gevestigd binnen haar territoriale bevoegdheid die (mogelijks) betrokken zijn bij frauduleuze praktijken.**

¹⁷ Kenmerken van fraude zijn verschillend per sector. Zo stelt Graydon vast dat bijvoorbeeld leasingfraude andere kenmerken vertoont dan witwaspraktijken, zwartwerk of voedselveiligheid.

¹⁸ Dit wordt ook informeel door verschillende stakeholders bevestigd.

Voorlopige conclusies

Het in voege treden van het boek XX per 1 mei 2018 zorgt voor een stroom aan faillissementen bij ondernemingen die voordien niet de mogelijkheid hadden zich op de insolventieprocedures te beroepen.

Met betrekking tot vzw's evolueerden we van geen enkel faillissement naar 115 vonnissen in 2018 en 140 over het eerste semester 2019.

Ook binnen de wereld van de vrije beroepen zien we een duidelijke evolutie. Een analyse op basis van de NACE-codes toont ons een verdubbeling –en meer- van het aantal faillissementen, in het bijzonder binnen de categorie van de juridische beroepen en die van de economische beroepen. Advocaten en deurwaarders die failliet gaan zijn een werkelijk nieuw fenomeen, en er is een duidelijke toename van het aantal boekhouders en boekhouders-fiscalisten maar ook van bouwarchitecten dat de boeken neerlegt.

Op basis van de harde cijfers met betrekking tot de vzw's, ivzw's en stichtingen, én op basis van een gedragen schatting met betrekking tot de vrije beroepen mogen we stellen dat, als gevolg van het in voege treden van Boek XX 399 faillissementen werden uitgesproken binnen entiteiten die voorheen niet als onderneming werden gedefinieerd. Dit is 47% op een totale toename van 850 cases gedurende de eerste jaarhelft 2019.

Daarnaast zien we vooral sedert begin 2018 een sterke toename van het aantal gerechtelijke ontbindingen in toepassing van **de wet op spookbedrijven in voege sedert juni 2017**. Het blijkt duidelijk dat de toepassing van de wet ook extra faillissementen uitlokt. We schatten dit volume op 220 tot 440 of tussen de 25% en de 50% op de totale toename.

Met betrekkingen tot de vaststellingen over het jaar 2019 vindt de toename van het aantal faillissementen op federaal niveau dus vanuit de hierboven beschreven evoluties een belangrijk verklaringselement.

Komt daarbij de toestand in het Brusselse Gewest waar we sedert midden 2017 met zéér hoge en volgehouden hoge faillissementscijfers worden geconfronteerd. Ook hier speelt de invloed van beide wetgevingen een rol. Daarnaast is er het sterke vermoeden dat specifiek in Brussel een opsporingsbeleid wordt ontwikkeld dat er is **op gericht ondernemingen die de kenmerken vertonen welbepaalde fraudevormen te ontwikkelen uit te zuiveren**.

Over Graydon

Graydon helpt het bedrijfsleven al 130 jaar lang aan waardevolle bedrijfsinformatie om weloverwogen financiële en commerciële beslissingen te nemen. Door uit diverse bronnen grote hoeveelheden data te verzamelen, analyseren en interpreteren, leveren wij klanten inzichten op het gebied van kredietinformatie, risk & compliance en marketinginformatie. Hierbij maken we gebruik van meer dan 130 internationale databases en de gegevens van meer dan 90 miljoen bedrijven. Graydon heeft kantoren in Antwerpen, Amsterdam, Londen en Cardiff. Sinds 2016 is Graydon onderdeel van Atradius, een van de grootste kredietverzekeraars ter wereld.

Contact algemeen: 03 280 88 00 - info@graydon.be

Wij helpen u graag

Voor meer informatie kunt u ons telefonisch of per e-mail bereiken

T: +32 3 280 88 29

E: info@graydon.be

Graydon Belgium nv
Uitbreidingstraat 84-b1
2600 Berchem
www.graydon.be